

FN-förbundet
UNA SWEDEN

EN
BÄTTRE
VÄRLD

AGENDA 2030 OCH DE GLOBALA MÅLEN FÖR HÅLLBAR UTVECKLING

Ett informationsmaterial från Svenska FN-förbundet

AGENDA 2030 OCH DE GLOBALA MÅLEN FÖR HÅLLBAR UTVECKLING
– ETT INFORMATIONSMATERIAL FRÅN SVENSKA FN-FÖRBUNDET

Redaktör: Pernilla Bergström

Design/produktion: Tomorro' AB

Tryck: Tellogruppen AB. Andra upplagan, september 2018

Foto framsida: Svenska FN-förbundet/Robin Strand

Materialet har producerats med stöd från Sida. Sida har ej deltagit i produktionen och ansvaret för innehållet är utgivarens.

INNEHÅLL

Förord	4
Om Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling	6
Svenska FN-förbundet & de globala målen för hållbar utveckling	8
Varför tycker du att Agenda 2030 är viktig?	10
Mål 1: Ingen fattigdom	12
Mål 2: Ingen hunger	14
Mål 3: God hälsa och välbefinnande	16
Mål 4: God utbildning för alla	18
Mål 5: Jämställdhet	20
Mål 6: Rent vatten och sanitet för alla	22
Mål 7: Hållbar energi för alla	24
Mål 8: Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt	26
Mål 9: Hållbar industri, innovationer och infrastruktur	28
Mål 10: Minskad ojämlikhet	30
Mål 11: Hållbara städer och samhällen	32
Mål 12: Hållbar konsumtion och produktion	34
Mål 13: Bekämpa klimatförändringarna	36
Mål 14: Hav och marina resurser	38
Mål 15: Ekosystem och biologisk mångfald	40
Mål 16: Fredliga och inkluderande samhällen	42
Mål 17: Genomförande och partnerskap	44
Vill du lära dig mer?	46

GLOBALA MÅLEN TILLHÖR OSS ALLA

Vi står inför stora utmaningar. I dag lever miljontals människor på flykt från naturkatastrofer, krig och konflikt. Människor föds med olika förutsättningar. Som en följd av diskriminering på grund av till exempel kön, etnicitet och funktionsvariation har de olika möjligheter att påverka sin framtid. Samtidigt ser vi att den globala uppvärmningen och effekterna av klimatförändringarna drabbar inte bara vår planet och natur utan även de mest utsatta människorna.

Den goda nyheten är att världens länder för första gången i historien har beslutat om en gemensam agenda för hållbar utveckling. Agenda 2030 med de globala målen för hållbar utveckling är en unik och ambitiös plan för att bygga en mer hållbar, rättvis och bättre värld för alla. Om vi uppnår de globala målen kan vi skapa fredligare samhällen, stärka mänskliga rättigheter och skydda vår miljö och biologiska mångfald. Agenda 2030 är den första gemensamma utvecklingsagendan som ger sociala, ekonomiska och miljömässiga aspekter samma tyngd. Agendan är ett starkt verktyg som vi kan använda för att skapa positiv förändring, även här i Sverige.

Svenska FN-förbundet samlar olika aktörer för att driva på genomförandet av Agenda 2030 och för att få in olika perspektiv i arbetet. I den här skriften får du veta mer om hur vi arbetar för de globala målen och vad du kan göra. Vi hoppas att du efter läsningen kommer att vilja vara med oss i arbetet för att genomföra målen. Det är möjligt att nå de globala målen. Flera framsteg har redan gjorts, men för att vi ska nå målen måste alla känna till dem och arbeta aktivt för att de ska uppfyllas. De globala målen tillhör oss alla!

Petra Hallebrant
 GENERALSEKRETERARE
 SVENSKA FN-FÖRBUNDET

OM AGENDA 2030 OCH DE GLOBALA MÅLEN FÖR HÅLLBAR UTVECKLING

I september 2015 antog världens stats- och regeringschefer en ny utvecklingsagenda. Agenda 2030 består av 17 globala mål för hållbar utveckling som syftar till att utrota fattigdom, stoppa klimatförändringar och skapa fredliga och trygga samhällen.

Agenda 2030 är den mest ambitiösa planen för hållbar utveckling som världen någonsin antagit. Världens ledare har lovat att uppnå de 17 globala målen till år 2030. Alla länder har därmed tagit på sig ansvaret att skapa en mer rättvis, hållbar och bättre värld.

BAKGRUND

De globala målen ersatte den 1 januari 2016 de åtta millenniemålen som FN och världens länder hade arbetat med sedan år 2000. Millenniemålen, som främst världens fattigare länder arbetade med, skulle ha uppnåtts år 2015. När världens ledare samlades i Rio de Janeiro för en FN-konferens om hållbar utveckling år 2012 beslutades det att nya mål skulle tas fram för att ersätta millenniemålen, och att det skulle vara en inkluderande och bred process. Flera olika aktörer inbjöds att under tre års tid diskutera och bidra till innehållet i den nya agendan. Det civila samhället, forskare och akademiker såväl som företag har bidragit till att ta fram en agenda som ska gälla för alla människor och alla länder i hela världen. De 17 målen är indelade i 169 delmål och medel med tillhörande indikatorer. Indikatorerna är mätbara, vilket innebär att vi kan följa upp och utvärdera arbetet med målen.

HÅLLBAR UTVECKLING

Agenda 2030 syftar till att skapa hållbar utveckling. Hållbar utveckling innebär att vi tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjlig-

het att tillfredsställa sina behov. Det innebär att vi måste leva på ett sätt i dag som innebär att framtida generationer ska kunna ha samma möjligheter som vi.

De tre dimensionerna av hållbar utveckling, det vill säga de ekonomiska, sociala och miljömässiga dimensionerna, var en viktig utgångspunkt i framtagandet av de globala målen. De tre perspektiven genomsyrar målen för att skapa hållbar, inkluderande och rättvis utveckling för alla. En av de största skillnaderna mellan de globala målen och millenniemålen är just integreringen av samtliga tre dimensioner. På samma sätt som

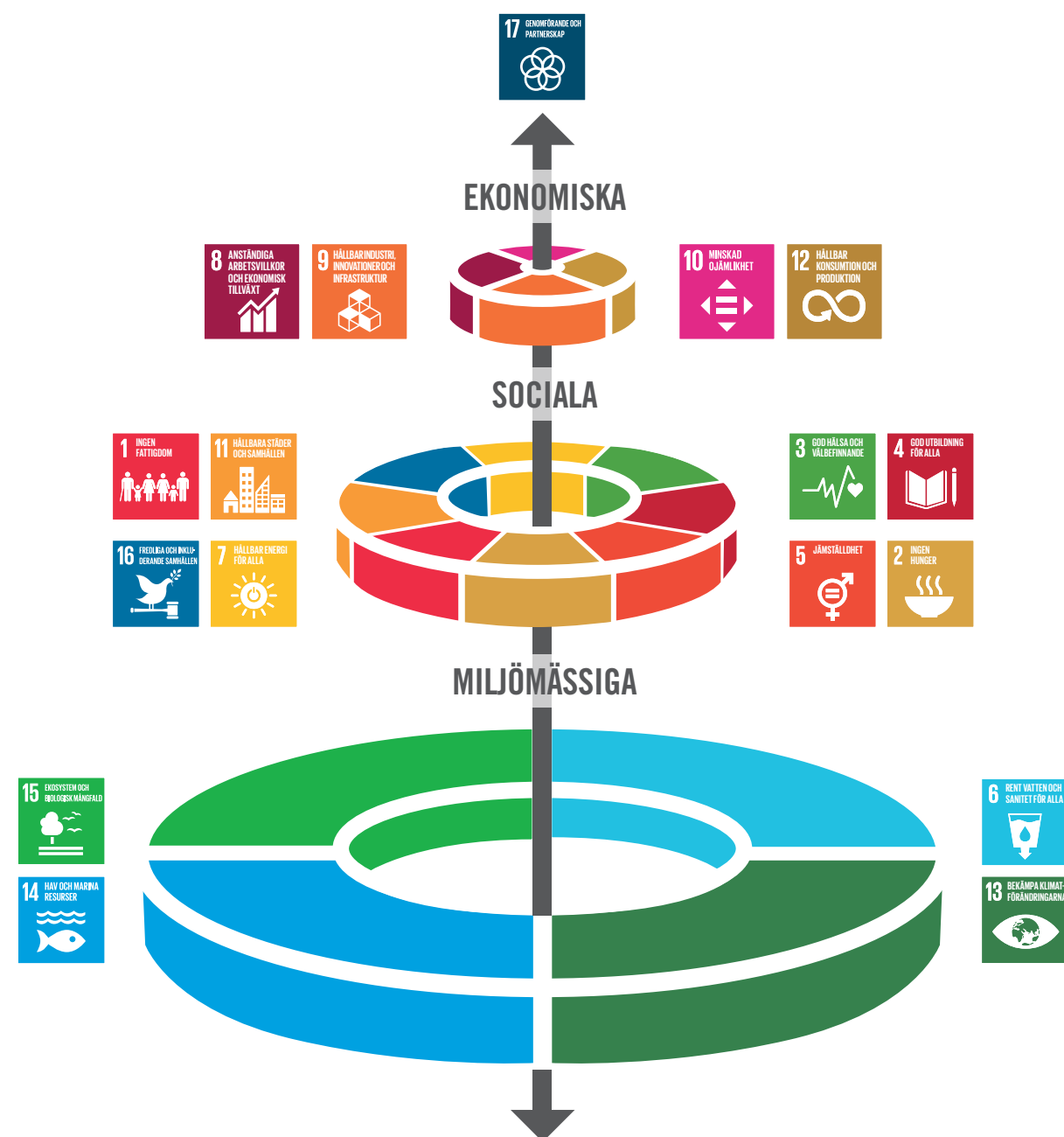
de tre dimensionerna är lika viktiga för att uppnå hållbar utveckling är alla mål lika viktiga, odelbara och integrerade. Flera av målen är beroende och direkt kopplade till varandra, vilket innebär att framgång för ett av målen ger positiva effekter på andra mål.

”Vi är den första generationen som kan utrota fattigdom och den sista som kan stoppa klimatförändringen.”

– FN:S TIDIGARE GENERALSEKRETERARE
BAN KI-MOON

EN AGENDA FÖR ALLA

Agenda 2030 gäller för alla människor och länder och vi måste gemensamt arbeta för att vi ska nå dem. Det kräver engagemang från olika aktörer som civilsamhällesorganisationer, regeringen, kommuner och landsting samt forskare och näringsliv. Vi har alla en viktig roll att spela för att ingen människa ska lämnas utanför. Det är den första planen som inkluderar alla världens länder, oavsett inkomst- eller utvecklingsnivå. Alla länder ska arbeta för att vi ska nå målen på såväl nationell som lokal nivå och att förändring sker i samtliga samhällsskikt.

ANSVARET FÖR ATT GENOMFÖRA MÅLEN

Agenda 2030 är inte juridiskt bindande utan ett frivilligt åtagande. Ansvaret för att genomföra målen vilar på varje medlemslands regering, men FN kan bidra med stöd i genomförandet. FN:s utvecklingsprogram (UNDP) har fått ett särskilt mandat att stödja länder i arbetet för Agenda 2030.

FN skapade ett politiskt högnivåforum för hållbar utveckling (HLPF) för uppföljning av det nationella

arbetet. En gång per år ges FN:s medlemsstater möjlighet att rapportera och diskutera arbetet med agendan i forumet och dela med sig av erfarenheter. Sverige presenterade sitt arbete sommaren 2017. I Sverige är civilministern ansvarigt statsråd för det nationella genomförandet av de globala målen och ministern för internationellt utvecklingssamarbete och klimat är ansvarigt statsråd för att bidra till Sveriges internationella arbete för genomförandet.

SVENSKA FN-FÖRBUNDET & DE GLOBALA MÅLEN FÖR HÅLLBAR UTVECKLING

OM SVENSKA FN-FÖRBUNDET

Svenska FN-förbundet är en civilsamhällesorganisation och en svensk folkrörelse som arbetar med att föra samman individer och organisationer i ett gemensamt arbete för en bättre värld och för ett starkare och FN. Vi samlar tusentals medlemmar som är organiserade i lokala FN-föreningar. Vi är ett paraply för ett stort antal riksorganisationer som är anslutna till oss. Vi är också med och stödjer över 30 certifierade FN-skolor runt om i landet. Vi samarbetar med våra internationella systerförbund vars arbete bidrar till genomförandet av de globala målen. Vi bedriver även insamlingsarbete till utvalda FN-projekt som direkt bidrar till en hållbar utveckling.

ENGAGERA DIG HOS OSS

För att vi ska uppnå de globala målen måste vi alla vara med i arbetet. FN-förbundet arbetar med att kommunicera om FN:s arbete och engagera för de globala målen för hållbar utveckling. Genom vår rörelse får du tillgång till verktyg för att göra skillnad, träffar likasinnade och får utlopp för ditt engagemang.

Du kan som medlem välja att engagera dig på olika nivåer beroende på hur mycket tid du har.

FN-FÖRENING OCH FN-DISTRIKT

Engagera dig i din lokala FN-förening och ditt regionala FN-distrikt och genomför projekt om globala frågor och bedriv påverkansarbete för att skapa förändring. Genom verktyg och stöd från FN-förbundet kan ni kommunicera och engagera lokalt och skapa förändring. Som medlem är du automatiskt med i din närmaste FN-förening.

Läs mer på fn.se/lokalforeningar

AMBASSADÖR FÖR GLOBALA MÅLEN

Ungdomsmedlemmar har möjlighet att bli en av våra ambassadörer för globala målen. Hedersuppslaget annonseras ut årsvis och som ambassadör ökar du kunskapen och engagemanget för de globala målen genom projekt och föreläsningar.

Läs mer på fn.se/ambassadorer.

Bli medlem på
fn.se/bli-medlem

FN-SKOLA

Gymnasieskolor kan ansöka om att bli certifierade FN-skolor. Certifieringen erbjuder ett unikt samarbete med FN-förbundet för att öka kunskap och engagemang i globala frågor på skolan. Läs mer på fn.se/fnskola

RIKSORGANISATIONER

Organisationer kan ansluta sig till FN-förbundet för att ge stöd i arbetet för att förverkliga de globala målen. Riksorganisationer har även möjligheten att samverka, delta i FN-förbundets projekt och driva gemensamt påverkansarbete. Läs mer på fn.se/riksorganisationer

FÖRETAGSPARTNER

Företag kan engagera sig för de globala målen genom att bli företagspartner. FN-förbundet erbjuder ett företagspaket som ger möjlighet för företag att öka kompetensen internt om Agenda 2030 och samtidigt stödja FN-förbundets viktiga projekt. Läs mer på fn.se/foretag

GLOKALA SVERIGE

Glokala Sverige är FN-förbundets och SKL:s kommunikationssatsning för att stötta, stimulera och engagera kommuner, landsting och regioner i arbetet med Agenda 2030. Vill du att din kommun ska delta i projektet? Läs mer på fn.se/glokalasverige

VARFÖR TYCKER DU ATT AGENDA 2030 ÄR VIKTIG?

Agenda 2030 och de globala målen gäller för alla människor i alla länder. Vi frågade några personer som är engagerade i den svenska FN-rörelsen varför de tycker att Agenda 2030 är viktig.

Foto: Torbjörn Lindgren

– Agenda 2030 lyfter på ett tydligt sätt fram hur viktigt det är med utbildning för global hållbar utveckling. När hungern står för dörren ligger frågor som demokrati och rättvisa långt borta. Det är därför viktigt med utbildning och kapacitetsutveckling för att bekämpa fattigdom och nå de globala målen. Engagemanget för en bättre värld måste fortsätta!

STELLAN BÄCKLUND, ORDFÖRANDE I ÖRNSKÖLDSVIKS FN-FÖRENING.

Foto: Privat

Foto: Magnus Ragnvold

– Agenda 2030 är viktig för att det på ett konkret sätt belyser vad som måste göras för att världen ska bli mer inkluderande. Detta är något vi på Teskedsorden hoppas bidra till genom våra utbildningsinsatser som syftar till att skapa dialog och väcka frågeställningar hos elever och skolpersonal för att uppnå ett mer tolerant samhällsklimat.

LOVISA FHAGER HAVDELIN, GENERALSEKRETERARE FÖR TESKEDSORDEN, EN AV FN-FÖRBUNDETS MEDLEMSORGANISATIONER.

– Agenda 2030 fungerar som en förhållningsram som gör det stora arbetet med miljömässig, social och ekonomisk hållbar utveckling tydligt. Alla de sjutton olika målen i Agenda 2030 har en gemensam påverkan på vår framtid och nästa generations framtid. Allting som vi gör nu påverkar olika samhällen runt om i världen på lång sikt. Därför är Agenda 2030 väldigt viktigt för mig.

VERA SANDBERG FRÅN ELOF LINDÄLVS GYMNASIUM, CERTIFIERAD FN-SKOLA I KUNGSBACKA.

– Att vi har samhällsutmaningar är ingen nyhet för någon av oss. I vardagen har vi svårt att förstå innebörden av problemen och när man väl får kännedom om agendan blir det svårt att veta var man ska börja. Här är Agenda 2030:s största värde enligt mig – det är ett enormt steg framåt för hela mänskligheten att tillsammans komma överens om att anta målen. Jag anser att det är min skyldighet att göra så gott jag kan så att jag en vacker dag kan blicka tillbaka på resultatet och säga ”det här gjorde vi bra”, tillsammans med en medmänniska som tack vare agendan lyfts ur fattigdom och nu bidrar till vår gemensamma välfärd.

JESPER LINDSTRÖM, HALMSTAD, FN-FÖRBUNDETS AMBASSADÖR FÖR AGENDA 2030 UNDER LÄSÅRET 2017-18.

Foto: Svenska FN-förbundet/Robin Strand

Foto: Svenska FN-förbundet/Robin Strand

– När man som aktör jobbar för att uppnå ett specifikt mål arbetar man automatiskt för flera andra mål också. Hållbar utveckling visar därför att det inte går att göra framsteg i en samhällsfråga utan att göra framsteg i en annan. På samma sätt fungerar våra länder; det går inte att enskilt lösa problem i en stat utan att andra stater också påverkas. Allt detta går att definiera med ett namn: Agenda 2030!

SARA FADHEL, NORRKÖPING, FN-FÖRBUNDETS AMBASSADÖR FÖR AGENDA 2030 UNDER LÄSÅRET 2017-18.

– Utifrån mitt perspektiv är Agenda 2030 en vägvisare in i framtiden som utgör en enorm affärsmöjlighet för företag. Målen är en strålande viljeriktning och utgör samtidigt ett verktyg för företag att utforma sin strategi runt. De företag som lyckas göra transformationen kommer att vara vinnarna i framtidens ekonomi.

EVA VATI, MEDLEM I FN-FÖRBUNDET.

MÅL 1: INGEN FATTIGDOM

Avskaffa fattigdom i alla dess former överallt.

1.1 Senast 2030 avskaffa den extrema fattigdomen för alla människor överallt. Med extrem fattigdom avses för närvarande människor som lever på mindre än 1,25 US-dollar per dag.*

1.2 Till 2030 minst halvera den andel män, kvinnor och barn i alla åldrar som lever i någon form av fattigdom enligt nationella definitioner.

1.3 Införa nationellt lämpliga system och åtgärder för socialt skydd för alla, inklusive grundskydd, och senast 2030 säkerställa att de omfattar en väsentlig andel av de fattiga och de utsatta.

1.4 Senast 2030 säkerställa att alla män och kvinnor, i synnerhet de fattiga och de utsatta, har lika rätt till ekonomiska resurser, tillgång till grundläggande tjänster, möjlighet att äga och kontrollera mark och andra former av egendom samt tillgång till arv, naturresurser, lämplig ny teknik och finansiella tjänster, inklusive mikrokrediter.

1.5 Till 2030 bygga upp motståndskraften hos de fattiga och människor i utsatta situationer och minska deras utsatthet och sårbarhet för extrema klimatrelaterade händelser och andra ekonomiska, sociala och miljömässiga chocker och katastrofer.

1.A Säkra en betydande resursmobilisering från en mängd olika källor, inklusive genom ökat utvecklingssamarbete, i syfte att ge utvecklingsländerna, i synnerhet de minst utvecklade länderna, tillräckliga och förutsebara medel för att genomföra program och politik för att avskaffa all form av fattigdom.

1.B Upprätta sunda policyramverk på nationell, regional och internationell nivå på grundval av utvecklingsstrategier som stödjer de fattiga och tar hänsyn till jämställdhetsaspekter, för att stödja ökade investeringar i åtgärder för att avskaffa fattigdom.

ALLA MÄNNISKOR SKA HA SAMMA MÖJLIGHETER

Mål 1 handlar om att minska antalet människor som lever i fattigdom. Den internationella gränsen för att leva i extrem fattigdom är i dagsläget 1,90 amerikanska dollar. Sedan 1990-talet har vi sett fantastiska framsteg för att lyfta människor ur fattigdom. Det har bidragit till att fler har råd att skicka sina barn till skolan, att alla i familjen kan äta sig mätta och att fler människor lever friska liv. Fattigdom handlar dock om mer än bara inkomst. Det handlar även om brist på makt, inflytande och säkerhet. Fram till år 2030 ska fler människor få samma möjlighet att leva sina liv i frihet och därmed få fler möjligheter.

FN:S ARBETE FÖR ATT MINSKA FATTIGDOM

FN arbetar för att utrota fattigdom och ge människor verktyg för att själva förbättra sin ekonomiska situation. FN:s utvecklingsprogram (UNDP) arbetar för att minska ojämlikheter och utanförskap och för att utrota fattigdom. De bistår länder med hjälp att utveckla sin institutionella kapacitet för att främja ekonomisk tillväxt.

Världsbanken (World Bank Group) arbetar med fattigdomsbekämpning genom att förse länder med finansiella och tekniska resurser. Dessa resurser och lån investeras sedan i bland annat utbildning, sjukvård och infrastruktur.

FN-FÖRBUNDET I TANZANIA SÄKRAR INKOMSTKÄLLAN

På ön Pemba utanför Tanzania driver FN-förbundet i landet ett projekt för att minska fattigdom och stärka invånarnas rättigheter. Många av invånarna har låga inkomster, och på grund av utmaningar till följd av klimatförändringarna lever de i särskild utsatthet. Invånarna är beroende av försörjning som är knuten till jordbruk och turism, sektorer som drabbas särskilt hårt av miljöproblem. Projektet syftar till att stärka invånarnas rättigheter och möjligheter, och ger dem verktyg för att höja sin inkomst. Människor med olika socioekonomisk bakgrund, yrke, ålder och kön bjuds in för att genom ett aktivt deltagande hitta lösningar.

VAD KAN DU GÖRA?

Välj Fairtrade! Genom att välja Fairtrade-certifierade produkter bidrar du till bättre arbetsvillkor och högre inkomst för personer som producerar varan.

Delmål med "a", "b" eller "c" är metoder för att nå målet, inte egna delmål.

** I februari 2018 är definitionen för extrem fattigdom människor som lever på under 1,90 US-dollar per dag.*

2 INGEN HUNGER

MÅL 2: INGEN HUNGER

Avskaffa hunger, uppnå tryggad livsmedelsförsörjning och förbättrad nutrition samt främja ett hållbart jordbruk.

2.1 Senast 2030 avskaffa hunger och garantera alla människor, i synnerhet de fattiga och människor i utsatta situationer, inklusive små barn, tillgång till tillräckligt med säker och näringsrik mat året om.

2.2 Senast 2030 avskaffa alla former av undernäring, bland annat genom att senast 2025 nå de internationellt överenskomna målen i fråga om tillväxthämning och undervikt bland barn under fem år, samt tillgodose tonårsflickors, gravida och ammande kvinnors samt äldre personers näringsbehov.

2.3 Till 2030 fördubbla jordbrukets produktivitet och inkomster för småskaliga livsmedelsproducenter, i synnerhet kvinnor, ursprungsfolk, familj jordbrukare, boskapsskötande nomader samt fiskare, inklusive genom säker och lika tillgång till mark, andra produktionsresurser och insatsvaror, kunskap, finansiella tjänster och marknader samt möjligheter till förädling och sysselsättning utanför jordbruket.

2.4 Senast 2030 uppnå hållbara system för livsmedelsproduktion samt införa motståndskraftiga jordbruksmetoder som ökar produktiviteten och produktionen, som bidrar till att upprätthålla ekosystemen, som stärker förmågan till anpassning till klimatförändringar, extrema väderförhållanden, torka, översvämning och andra katastrofer och som successivt förbättrar mark- och jordkvaliteten.

2.5 Senast 2020 upprätthålla den genetiska mångfalden av fröer, odlade växter, produktionsdjur och tamdjur samt deras besläktade vilda arter, bland annat med hjälp av välskötta och diversifierade frö- och växtbanker på nationell, regional och internationell nivå. Främja tillträde till samt rimlig och rättvis fördelning av de fördelar som uppstår vid användning av genetiska resurser och därmed förknippad traditionell kunskap, i enlighet med internationella avtal.

2.A Öka investeringarna, bland annat genom stärkt internationellt samarbete, i infrastruktur på landsbygden, forsknings- och rådgivningstjänster för jordbruket, teknikutveckling samt genbanker för växter och husdjur i syfte att öka jordbrukets produktionskapacitet i utvecklingsländerna, i synnerhet de minst utvecklade länderna.

2.B Korrigera och förhindra handelsbegränsningar och snedvridningar på världsmarknaderna för jordbruksprodukter, inklusive genom att parallellt avskaffa alla former av exportsubventioner inom jordbruket liksom alla exportåtgärder med motsvarande verkan, i enlighet med mandatet för Doharundan.

2.C Vidta åtgärder för att säkerställa väl fungerande marknader och derivatmarknader för jordbruksråvaror. Underlätta tillgången till aktuell marknadsinformation, inklusive om livsmedelsreserver, i syfte att bidra till att begränsa extrema svängningar i livsmedelspriser

ALLA MÄNNISKOR SKA FÅ ÄTA SIG MÄTTA

Mål 2 handlar om att ingen ska lida av hunger och att alla människor ska få bra och näringsrik mat året om. Mat är en mänsklig rättighet men i dag får inte alla äta sig mätta. Hunger och felnäring är världens största hälsorisk, och varje år dör fler människor av hunger än av aids, malaria och tuberkulos tillsammans. Den goda nyheten är att det finns tillräckligt med mat i världen för att alla ska få äta sig mätta, men vi behöver omfördela våra resurser och bättre ta tillvara på den mat vi producerar. Genom att trygga matförsörjningen och skapa ett hållbart jordbruk så kan fler människor få i sig den näring de behöver samtidigt som vi tar vara på jorden på ett bra sätt.

FN:S ARBETE FÖR ATT MINSKA HUNGER

FN:s livsmedelsprogram (WFP) arbetar för att ingen människa ska lida av hunger. De levererar mat till människor i konfliktområden, utbildar bönder om jordbruk och serverar gratis skolmat till barn. De arbetar framförallt i konflikttrabbade områden, där det är vanligare att människor inte får i sig tillräckligt med näring.

FN:s fackorgan för jordbruk, skogsbruk och fiske (FAO) arbetar för att maten vi får på bordet ska vara näringsrik och av hög kvalitet. De arbetar även för att

matproduktionen ska ske på ett hållbart sätt, så att naturresurser som vatten och mark ska räcka även för kommande generationer.

FN-FÖRBUNDET I TANZANIA STÖDJER BÖNDER

I Tanzania driver FN-förbundet i landet ett projekt för att stödja bönder. En stor del av invånarna i samhället ägnar sig åt jordbruk för att ingen i familjen ska behöva gå hungrig. Trakten har dock drabbats av problem med saltvatten som förstör grödorna, vilket innebär att både böndernas och familjernas tillgång till mat har försämrats. Projektet syftar till att skapa ett hållbart jordbruk genom att utbilda bönder i miljöfrågor och öka kunskapen om klimatförändringars påverkan på jordbruket. Projektet bidrar även till lösningar som fler träd och murar för att förhindra att jordbruket förstörs.

VAD KAN DU GÖRA?

Handla ekologisk och närodlat mat! Genom att köpa ekologisk och lokalproducerad mat stöttar du småskaliga livsmedelsproducenter.

3 GOD HÄLSA OCH VÄLBEFINNANDE

MÅL 3: GOD HÄLSA OCH VÄLBEFINNANDE

Säkerställa hälsosamma liv och främja välbefinnande för alla i alla åldrar.

3.1 Till 2030 minska mödradödligheten i världen till mindre än 70 dödsfall per 100 000 förlossningar med levande barn.

3.2 Senast 2030 säkerställa att inga spädbarn eller barn under fem år dör av orsaker som hade kunnat förebyggas. Alla länder bör sträva efter att minska den neonatala dödligheten till högst tolv dödsfall per 1 000 levande födda och dödligheten bland barn under fem år till högst 25 dödsfall per 1 000 levande födda.

3.3 Senast 2030 utrota epidemierna av aids, tuberkulos, malaria och försummade tropiska sjukdomar samt bekämpa hepatit, vattenburna sjukdomar och andra smittsamma sjukdomar.

3.4 Till 2030 genom förebyggande insatser och behandling minska det antal människor som dör i förtid av icke smittsamma sjukdomar med en tredjedel samt främja psykisk hälsa och välbefinnande.

3.5 Stärka insatserna för att förebygga och behandla drogmissbruk, inklusive narkotikamissbruk och skadligt alkoholbruk.

3.6 Till 2020 halvera antalet dödsfall och skador i trafikolyckor i världen.

3.7 Senast 2030 säkerställa att alla har tillgång till sexuell och reproduktiv hälsovård, inklusive familjeplanering, information och utbildning, och att reproduktiv hälsa integreras i nationella strategier och program.

3.8 Åstadkomma allmän hälso- och sjukvård för alla, som även skyddar mot ekonomisk risk, tillgång till grundläggande hälso-

och sjukvård av god kvalitet liksom tillgång till säkra, effektiva och ekonomiskt överkomliga grundläggande läkemedel och vaccin av god kvalitet.

3.9 Till 2030 väsentligt minska antalet döds- och sjukdomsfall till följd av skadliga kemikalier samt föroreningar och kontaminering av luft, vatten och mark.

3.A Stärka genomförandet av Världshälsoorganisationens ramkonvention om tobakskontroll i alla länder, där så är lämpligt.

3.B Stödja forskning om och utveckling av vaccin och läkemedel mot de smittsamma och icke-smittsamma sjukdomar som i första hand drabbar utvecklingsländer. Sörja för tillgång till ekonomiskt överkomliga grundläggande läkemedel och vaccin, i enlighet med Doha-deklarationen om TRIPS-avtalet och folkhälsa, i vilken det bekräftas att utvecklingsländerna har rätt att fullt ut utnyttja den flexibilitet som avtalet om handelsrelaterade aspekter av immaterialrätter erbjuder för att skydda folkhälsan och, framför allt, säkerställa att alla har tillgång till läkemedel.

3.C Väsentligt stärka finansieringen av hälso- och sjukvården liksom insatserna för att rekrytera, utveckla, utbilda och behålla hälso- och sjukvårdspersonal i utvecklingsländerna, särskilt i de minst utvecklade länderna och små ö-nationer under utveckling.

3.D Stärka alla länders, i synnerhet utvecklingsländernas, kapacitet när det gäller tidig varning, riskreducering och hantering av nationella och globala hälsorisker.

ALLA SKA MÅ BRA

Mål 3 handlar om att alla människor ska ha möjlighet till god hälsa och välbefinnande. De senaste decennierna har vi sett stora framsteg på det här området. Antalet människor som drabbas av sjukdomar som malaria och hiv/aids har minskat och färre mödrar och barn dör i samband med graviditet och förlossning. Samtidigt kvarstår stora utmaningar. Fler flickor och kvinnor behöver få tillgång till sjukvård i samband med graviditet för att deras chanser att överleva förlossningen ska öka. Tillgång till sexuell och reproduktiv hälsovård är viktig för att förebygga skador och dödsfall. Att bestämma över sin egen kropp är en mänsklig rättighet och familjeplanering är centralt för att öka kvinnors och flickors makt över sina liv.

FN:S ARBETE FÖR ATT FÖRBÄTTRA HÄLSA

Världshälsoorganisationen (WHO) arbetar för att fler människor ska få leva ett liv med god hälsa, fritt från sjukdomar och med tillgång till sexuell och reproduktiv hälsa. De ser till att familjer får tillgång till preventivmedel, så att de själva kan bestämma när eller om de ska bli gravida. De utbildar även ungdomar och familjer för att de ska ha den informationen de behöver för att ha en god sexuell och reproduktiv hälsa. Världshälsoorganisationen arbetar även med att

förebygga sjukdomar genom vaccinationer och dela ut mediciner.

FN:s samlade program mot hiv/aids (UNAIDS) är ett flertal olika FN-program som gått ihop. Tillsammans fokuserar de på att stoppa spridningen av hiv och se till att människor som smittats får tillgång till stöd och bromsmedicin.

VAD KAN DU GÖRA?

- Använd kondom! Skydda dig och andra mot sexuellt överförbara sjukdomar genom att ha säkert sex.
- Rör på dig! Hitta en idrott eller annan rörelseform som du tycker är rolig. Regelbunden motion bidrar till bättre hälsa.
- "Hur mår du?". Allt fler i samhället lider av psykisk ohälsa. Visa att du bryr dig genom att fråga hur någon mår.

4 GOD UTBILDNING FÖR ALLA

MÅL 4: GOD UTBILDNING FÖR ALLA

Säkerställa inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla.

4.1 Senast 2030 säkerställa att alla flickor och pojkar fullbordar avgiftsfri och likvärdig grundskole- och gymnasieutbildning av god kvalitet som leder till relevanta och ändamålsenliga kunskaper.

4.2 Senast 2030 säkerställa att alla flickor och pojkar har tillgång till förskola av god kvalitet som ger omvårdnad och förbereder dem för att börja grundskolan.

4.3 Senast 2030 säkerställa alla kvinnor och män lika tillgång till yrkesutbildning och eftergymnasial utbildning, inklusive högskoleutbildning, av god kvalitet till en överkomlig kostnad.

4.4 Till 2030 väsentligen öka det antal ungdomar och vuxna som har relevanta färdigheter, däribland tekniska färdigheter och yrkeskunnande, för sysselsättning, anständigt arbete och entreprenörskap.

4.5 Senast 2030 avskaffa skillnaderna mellan könen inom utbildningsområdet och säkerställa lika tillgång till utbildning och yrkesutbildning på alla nivåer för utsatta personer, inklusive personer med funktionsnedsättning, ursprungsfolk och barn som lever under utsatta förhållanden.

4.6 Senast 2030 säkerställa att alla ungdomar och en väsentlig andel av alla vuxna – både män och kvinnor – lär sig läsa, skriva och räkna.

4.7 Senast 2030 säkerställa att alla studerande får de kunskaper och färdigheter som behövs för att främja en hållbar utveckling, bland annat genom utbildning för hållbar utveckling och hållbara livsstilar, mänskliga rättigheter, jämställdhet, främjande av en kultur av fred, icke-våld och globalt medborgarskap samt värdesättande av kulturell mångfald och kulturens bidrag till hållbar utveckling.

4.A Bygga och förbättra utbildningsmiljöer som är anpassade för barn och personer med funktionsnedsättning, samt tar hänsyn till jämställdhetsaspekter och därmed erbjuder en trygg, fredlig, inkluderande och ändamålsenlig lärandemiljö för alla.

4.B Till 2020 väsentligen öka antalet stipendier i världen som kan sökas av personer från utvecklingsländer, i synnerhet de minst utvecklade länderna, små önationer under utveckling och afrikanska länder, för studier inom högre utbildning, inklusive yrkesutbildning samt informations- och kommunikationstekniska, tekniska, ingenjörsvetenskapliga och naturvetenskapliga program, i utvecklade länder och andra utvecklingsländer.

4.C Till 2030 väsentligen öka tillgången på utbildade lärare, bland annat genom internationellt samarbete kring lärarutbildning i utvecklingsländerna, särskilt de minst utvecklade länderna och små önationer under utveckling.

ALLA SKA FÅ MÖJLIGHET TILL UTBILDNING

Mål 4 handlar om att alla ska få tillgång till utbildning av god kvalitet. I dag går fler barn än någonsin i skolan, men många tvingas sluta innan de är klara med sin utbildning. Anledningarna till att barn tvingas sluta skolan är många men fattigdom är en vanlig orsak. Barnen måste hjälpa till i hemmet, ta hand om syskon eller sjuka släktingar, skolavgiften är för dyr eller så gifts flickor bort mot sin vilja. Utbildning är en mänsklig rättighet och en viktig investering för att utrota fattigdom och skapa utveckling i samhällen. Med mål 4 ska inte bara fler få tillgång till skolgång, utan kvaliteten på både skolan och lärarna ska höjas.

FN:S ARBETE FÖR UTBILDNING AV GOD KVALITET

FN:s organisation för utbildning, vetenskap och kultur (Unesco) har det övergripande ansvaret inom FN för utbildningsfrågorna. De arbetar över hela världen för att stärka länders utbildningssystem, från förskola till högre utbildning.

FN:s barnfond (Unicef) arbetar för att fler barn ska få tillgång till skola. De arbetar för att alla barn ska ha lika möjlighet att få utbildning, såväl barn på flykt och i konfliktområden som barn från diskriminerade och marginaliserade grupper.

FLER LÄR SIG SPRÅK MED FN-FÖRBUNDET I GEORGIE

FN-förbundet i Georgien arbetar för att fler ska få tillgång till utbildning och driver ett projekt för socialt utsatta grupper samt etniska och religiösa minoriteter. Projektet erbjuder språkstudier, praktik och mentorshipsprogram och bidrar till att minska utanförskap och fattigdom. Genom att öka deltagarnas kunskaper, erfarenheter och nätverk så blir allt fler av dem anställda och väljer att inte flytta utomlands i jakt på arbete. Utbildningsinsatserna främjar även relationerna mellan majoritets- och minoritetsgrupper i landet.

VAD KAN DU GÖRA?

Stå upp mot mobbning! Mobbning är en av de vanligaste anledningarna till att ungdomar i Sverige inte slutför sin gymnasieutbildning. Bidra till en positiv och trygg miljö genom att vara snäll mot dina kompisar.

MÅL 5: JÄMSTÄLLDHET

Uppnå jämställdhet och alla kvinnors och flickors egenmakt.

5.1 Avskaffa alla former av diskriminering av alla kvinnor och flickor överallt.

5.2 Avskaffa alla former av våld mot alla kvinnor och flickor i det offentliga och privata rummet, inklusive människohandel, sexuellt utnyttjande och andra typer av exploatering.

5.3 Avskaffa alla skadliga sedvänjor, såsom barnäktenskap, tidiga äktenskap och tvångsäktenskap samt kvinnlig könsstympning.

5.4 Erkänna och värdesätta obetalt omsorgs- och hushållsarbete genom att tillhandahålla offentliga tjänster, infrastruktur och socialt skydd samt genom att främja delat ansvar inom hushållet och familjen, i enlighet med vad som är nationellt lämpligt.

5.5 Tillförsäkra kvinnor fullt och faktiskt deltagande och lika möjligheter till ledarskap på alla beslutsnivåer i det politiska, ekonomiska och offentliga livet.

5.6 Säkerställa allmän tillgång till sexuell och reproduktiv hälsa och reproduktiva rättigheter i enlighet med överenskommelserna i handlingsprogrammet från den internationella konferensen om befolkning och utveckling, Peking-plattformen samt slutdokumenten från respektive översynskonferenser.

5.A Genomföra reformer för att ge kvinnor lika rätt till ekonomiska resurser, möjlighet att äga och kontrollera mark och andra former av egendom samt tillgång till finansiella tjänster, arv och naturresurser, i enlighet med nationell lagstiftning.

5.B Öka användningen av gynnsam teknik, i synnerhet informations- och kommunikationsteknik, för att främja kvinnors egenmakt.

5.C Anta och stärka välgrundad politik och genomförbar lagstiftning för att främja jämställdhet och öka alla kvinnors och flickors egenmakt på alla nivåer.

ALLA SKA HA RÄTT ATT BESTÄMMA ÖVER SIN EGEN KROPP

Mål 5 handlar om jämställdhet. Kvinnor och flickor, män och pojkar ska ha samma rättigheter, villkor och möjligheter. Flickor och kvinnor ska ha makt över sina egna liv och bestämma över sina egna kroppar. Jämställdhet är en mänsklig rättighet men världen ser annorlunda ut. Flickor tvingas in i barnäktenskap och utsätts för könsstympning medan kvinnor inte har samma möjlighet till betalt arbete eller politiskt engagemang som män. Att stärka flickors och kvinnors rättigheter är ett effektivt sätt att bekämpa fattigdom och skapa förutsättningar för fredliga samhällen.

FN:S ARBETE FÖR JÄMSTÄLLDHET

FN:s befolkningsfond (UNFPA) arbetar med att stärka flickors och kvinnors rättigheter. De arbetar för att stoppa barnäktenskap och könsstympning genom utbildningsinsatser i samhällen där skadliga traditioner är djupt rotade. Genom att involvera nyckelpersoner i samhället främjas förändring och allt fler överger de skadliga sedvänjorna. UNFPA arbetar även på policy-nivå för att se till att stater gör barnäktenskap olagligt.

UN Women arbetar för att öka jämställdheten med flera olika fokusområden. De arbetar för att fler kvinnor ska få möjlighet att sitta på ledande positioner i samhället i både den politiska, akademiska och privata sektorn. De arbetar även för att minska våld mot kvinnor i konflikt.

ELEVER PRATAR FEMINISM MED FN-FÖRBUNDEN I SVERIGE OCH ZIMBABWE

Under 2016 distribuerade FN-förbunden i Zimbabwe och Sverige boken "Alla borde vara feminister" av Chimamanda Ngozi Adichie till gymnasieskolor. Elever som hade deltagit i projekten från respektive länder fick chansen att under en digital konferens prata om feminism. Tiffany Caitline Takaendisa var en av eleverna från Zimbabwe som deltog.

– Genom projektet lärde vi oss hur stereotypa beteenden genom socialisering av individen kan förhindras. Feminism är viktigt för mig för att den ger möjlighet för flickor att omfamna världen, utmana sina förmågor och vara självständiga utan begränsning.

Foto: Mitchell Chikunhe

6 RENT VATTEN OCH SANITET FÖR ALLA

MÅL 6:

RENT VATTEN OCH SANITET FÖR ALLA

Säkerställa tillgången till och en hållbar förvaltning av vatten och sanitet för alla.

6.1 Senast 2030 uppnå allmän och rättvis tillgång till säkert och ekonomiskt överkomligt dricksvatten för alla.

6.2 Senast 2030 säkerställa att alla har tillgång till fullgod och rättvis sanitet och hygien och att ingen behöver utträta sina behov utomhus. Särskild uppmärksamhet bör ägnas åt behoven hos kvinnor och flickor samt människor i utsatta situationer.

6.3 Till 2030 förbättra vattenkvaliteten genom att minska föroreningar, stoppa dumpning och minimera utsläpp av farliga kemikalier och material, halvera andelen obehandlat avloppsvatten och väsentligt öka återvinningen och en säker återanvändning globalt.

6.4 Till 2030 väsentligt effektivisera vattenanvändningen inom alla sektorer samt säkerställa hållbara uttag och en hållbar försörjning med sötvatten för att angripa vattenbristen och väsentligt minska det antal människor som lider av vattenbrist.

6.5 Senast 2030 genomföra en integrerad förvaltning av vattenresurser på alla nivåer, när så är lämpligt genom gränsöverskridande samarbete.

6.6 Senast 2020 skydda och återställa de vattenrelaterade ekosystemen, däribland berg, skogar, våtmarker, floder, akviferer och sjöar.

6.A Till 2030 utöka det internationella samarbetet och stödet för kapacitetsuppbyggnad till utvecklingsländerna inom vatten- och sanitetsrelaterade verksamheter och program, inklusive genom tekniker för vatteninsamling, avsaltning, vatteneffektivitet, rening av avloppsvatten, återvinning och återanvändning.

6.B Stödja och stärka lokalsamhällenas deltagande i arbetet med att förbättra vatten- och sanitetshanteringen.

ALLA SKA HA TILLGÅNG TILL RENT VATTEN OCH SANITET

Mål 6 handlar om att försäkra att alla människor har tillgång till rent vatten och sanitet. Att ha tillgång till rent vatten är en grund för att kunna leva ett anständigt liv. Samtidigt som vi sett att tillgången till rent dricksvatten har ökat i världen saknar fortfarande många tillgång till hygien och sanitet som toaletter. Dålig hygien gör att sjukdomar sprids och i dag är diarré en av de vanligaste dödsorsakerna bland barn under fem år. Det är vanligt att flickor som får mens stannar hemma från skolan för att det inte finns toaletter och andra faciliteter som behövs. Genom att ge alla tillgång till sanitet och god hygien kan fler barn leva längre och flickor kan få utbildning.

FN:S ARBETE FÖR ATT INGEN SKA HA BRIST PÅ VATTEN

Över 30 program och fonder inom FN arbetar med rent vatten och tillgång till sanitet. UN-Water koordinerar arbetet och ser till att det blir effektivt och når resultat. UN-Water tar fram riktlinjer för att effektivisera och förbättra samarbetet i vattenrelaterade kriser.

FN:s befolkningsfond (UNFPA) arbetar med att distribuera hygienartiklar till människor i utsatta områden. De fokuserar en del av sitt arbete på människor

som lever i särskild utsatthet, till exempel i konflikt-drabbade områden, och som har särskilt stort behov av stöd för att sköta sin hygien.

FLICKOR LÄR SIG MER OM HYGIEN MED FN-FÖRBUNDET I ZIMBABWE

Genom att dela ut bindor och menskoppar förbättrar FN-förbundet i Zimbabwe saniteten för tonårsflickor. Många använder andra föremål under menstruationen vilket kan bidra till försämrad hälsa till följd av infektioner och komplikationer. Användandet av menskoppar minskar även föroreningar i vattnet som kan uppstå från kemikalier i tamponger som spolats ner. Genom att använda sanitära produkter behöver flickor och kvinnor inte stanna hemma under sin mens, utan kan gå till skolan och arbetet.

VAD KAN DU GÖRA?

Ha en papperskorg i badrummet! Avfall som snus och sanitetsprodukter spolas ofta ner i toaletter istället för att slängas vilket blir en stor påfrestning för reningsverk och miljön.

7 HÅLLBAR ENERGI FÖR ALLA

MÅL 7:

HÅLLBAR ENERGI FÖR ALLA

Säkerställa tillgång till ekonomiskt överkomlig, tillförlitlig, hållbar och modern energi för alla.

7.1 Senast 2030 säkerställa allmän tillgång till ekonomiskt överkomliga, tillförlitliga och moderna energitjänster.

7.2 Till 2030 väsentligen öka andelen förnybar energi i den globala energimixen.

7.3 Till 2030 fördubbla den globala förbättringstakten vad gäller energieffektivitet.

7.A Till 2030 stärka det internationella samarbetet för att underlätta tillgång till forskning och teknik inom ren energi, inklusive förnybar energi, energieffektivitet samt avancerad och renare fossilbränslebaserad teknik, samt främja investeringar i energiinfrastruktur och ren energiteknik.

7.B Till 2030 bygga ut infrastrukturen och uppgradera tekniken för att leverera moderna och hållbara energitjänster till alla i utvecklingsländerna, i synnerhet de minst utvecklade länderna och små önationer under utveckling.

ALLA SKA HA TILLGÅNG TILL HÅLLBAR ENERGI

Mål 7 handlar om att alla människor ska ha tillgång till pålitlig, hållbar och prisvärd energi. Med pålitliga energikällor gynnas flera aspekter i samhället. Många människor saknar fortfarande tillgång till elektricitet. Vi måste se till att fler människor får tillgång till pålitlig elektricitet från förnybara energikällor som inte orsakar ökade koldioxidutsläpp. Satsningar på energieffektivitet kan bidra till sociala, miljömässiga och ekonomiska fördelar som till exempel nya jobb, fattigdomsbekämpning och bättre hälsa.

FN:S ARBETE FÖR ATT FLER SKA FÅ TILLGÅNG TILL BRA ENERGIKÄLLOR

FN:s utvecklingsprogram (UNDP) arbetar runt om i världen för att fler människor ska få tillgång till modern och hållbar energi. De arbetar även för att effektivisera energisystem och för att öka tillgången till förnyelsebara energikällor.

FN:s ekonomiska kommission för Europa (UNECE) arbetar för att fler människor ska få tillgång till energi på både kort och lång sikt, effektivisera energiproduktionen och för att introducera fler förnyelsebara energikällor.

VAD KAN DU GÖRA?

- Stäng av din dator och annan elektronik när du inte använder den.
- Minska energiförbrukningen genom att släcka lampan i de rum du inte befinner dig i.
- Ha välisolerade fönster hemma så att energin som värmer hemmet inte försvinner ut.

8 ANSTÄNDIGA ARBETSVILLKOR OCH EKONOMISK TILLVÄXT

MÅL 8: ANSTÄNDIGA ARBETSVILLKOR OCH EKONOMISK TILLVÄXT

Verka för en varaktig, inkluderande och hållbar ekonomisk tillväxt, full och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor för alla.

8.1 Upprätthålla ekonomisk tillväxt per capita i enlighet med nationella förhållanden och i synnerhet en BNP-tillväxt på minst 7 procent per år i de minst utvecklade länderna.

8.2 Uppnå högre ekonomisk produktivitet genom diversifiering, teknisk uppgradering och innovation, bland annat genom att fokusera på sektorer med högt förädlingsvärde och hög arbetsintensitet.

8.3 Främja utvecklingsinriktad politik som stödjer produktiv verksamhet, skapande av anständiga arbetstillfällen, företagande, kreativitet och innovation samt uppmuntra att mikro-företag liksom små och medelstora företag växer och blir en del av den formella ekonomin, bland annat genom tillgång till finansiella tjänster.

8.4 Fram till 2030 successivt förbättra den globala resurseffektiviteten i konsumtionen och produktionen samt sträva efter att bryta sambandet mellan ekonomisk tillväxt och miljöförstöring, i enlighet med det tioåriga ramverket för hållbar konsumtion och produktion, med de utvecklade länderna i täten.

8.5 Senast 2030 uppnå full och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor för alla kvinnor och män, inklusive ungdomar och personer med funktionsnedsättning, samt lika lön för likvärdigt arbete.

8.6 Till 2020 väsentligt minska den andel ungdomar som varken arbetar eller studerar.

8.7 Vidta omedelbara och effektiva åtgärder för att avskaffa tvångsarbete, modernt slaveri och människohandel och säkra att de värsta formerna av barnarbete, inklusive rekrytering och användning av barnsoldater, förbjuds och upphör. Avskaffa alla former av barnarbete senast 2025.

8.8 Skydda arbetstagarnas rättigheter och främja en trygg och säker arbetsmiljö för alla arbetstagare, inklusive arbetskraftsinvandrare, i synnerhet kvinnliga migranter, och människor i otrygga anställningar.

8.9 Senast 2030 utarbeta och genomföra politik för hållbar turism som skapar arbetstillfällen och främjar lokal kultur och lokala produkter.

8.10 Stärka de inhemska finansinstitutens kapacitet att främja och utöka tillgången till bank- och försäkringstjänster samt finansiella tjänster för alla.

8.A Öka det handelsrelaterade stödet (Aid for Trade) till utvecklingsländerna, i synnerhet de minst utvecklade länderna, bland annat genom det förstärkta integrerade ramverket för handelsrelaterat tekniskt bistånd till de minst utvecklade länderna (Enhanced Integrated Framework for Trade-related technical Assistance to Least Developed Countries).

8.B Senast 2020 utarbeta och börja tillämpa en global strategi för ungdomssysselsättning samt genomföra Internationella arbetsorganisationens globala sysselsättningspakt.

ALLA SKA HA ETT ARBETE MED VILLKOR SOM SKYDDAR

Mål 8 handlar om att alla människor ska ha ett arbete med anständiga arbetsvillkor. Det handlar även om att främja en inkluderande och hållbar ekonomisk tillväxt. För att vi ska kunna utrota fattigdom behövs stabila och välbetalda arbeten. Alla människor som arbetar behöver få en inkomst som upprätthåller en rättvis levnadsstandard om vi ska eliminera fattigdom och främja ekonomisk tillväxt i alla länder. Arbete och ekonomisk tillväxt är beroende av varandra, och för att vi ska kunna utrota fattigdomen måste fler människor komma in på arbetsmarknaden.

FN:S ARBETE FÖR ATT INGEN SKA KÄNNA SIG OTRYGG PÅ ARBETSPLATSEN

Internationella arbetsorganisationen (ILO) är FN:s fackorgan för arbetslivsfrågor. De arbetar för att fler ska få tillgång till arbetsmarknaden, för att förbättra arbetsvillkoren och värna om olika fackliga rättigheter.

Internationella arbetsorganisationen har tagit fram konventioner som medlemsstater kan ansluta sig till. Konventionerna handlar bland annat om minimiålder

för förvärvsarbete, tvångsarbete och lika behandling av arbetare oavsett nationalitet.

FN-FÖRBUNDET I ARMENIEN UTBILDAR OM TVÅNGSARBETE

I Armenien driver FN-förbundet ett projekt tillsammans med Internationella organisationen för migration (IOM) för att öka medvetenheten om trafficking och tvångsarbete. Genom projektet rustas deltagarna med färdigheter och kunskaper som de sedan använder för att sprida kunskap om frågan på lokal nivå. När fler får kunskap och förståelse kan synen på tvångsarbete förändras och trafficking stoppas.

Vad kan du göra?

Välj lokala restauranger i stället för all inclusive när du är på semester! Genom att stötta lokala företag bidrar du till att stimulera ekonomisk tillväxt i det området.

9 HÅLLBAR INDUSTRI, INNOVATIONER OCH INFRASTRUKTUR

MÅL 9: HÅLLBAR INDUSTRI, INNOVATIONER OCH INFRASTRUKTUR

Bygga motståndskraftig infrastruktur, verka för en inkluderande och hållbar industrialisering samt främja innovation.

9.1 Bygga ut tillförlitlig, hållbar och motståndskraftig infrastruktur av hög kvalitet, inklusive regional och gränsöverskridande infrastruktur, för att stödja ekonomisk utveckling och människors välbefinnande, med fokus på ekonomiskt överkomlig och rättvis tillgång för alla.

9.2 Verka för en inkluderande och hållbar industrialisering. Till 2030 avsevärt öka industrins andel av sysselsättning och BNP, i enlighet med nationella förhållanden, och fördubbla denna andel i de minst utvecklade länderna.

9.3 Öka tillgången för småskaliga industriföretag och andra företag, i synnerhet i utvecklingsländerna, till finansiella tjänster, inklusive överkomliga krediter, samt deras integrering i värdekedjor och marknader.

9.4 Till 2030 rusta upp infrastrukturen och anpassa industrin för att göra dem hållbara, med effektivare resursanvändning och flera och miljövänliga tekniker och industriprocesser. Alla länder vidtar åtgärder i enlighet med sina respektive förutsättningar.

9.5 Förbättra den vetenskapliga forskningen och industrisektorernas tekniska kapacitet i alla länder, i synnerhet utvecklingsländerna,

bland annat genom att till 2030 uppmuntra innovation och väsentligt öka det antal personer som arbetar med forskning och utveckling per 1 miljon människor liksom de offentliga och privata utgifterna för forskning och utveckling.

9.A Främja utbyggnad av hållbar och motståndskraftig infrastruktur i utvecklingsländerna genom ökat finansiellt, teknologiskt och tekniskt stöd till afrikanska länder, de minst utvecklade länderna, kustlösa utvecklingsländer och små önationer under utveckling.

9.B Stödja inhemsk teknikutveckling, forskning och innovation i utvecklingsländerna, inklusive genom att säkerställa en gynnsam policymiljö för exempelvis industriell diversifiering och förädling av råvaror.

9.C Väsentligt öka tillgången till informations- och kommunikationsteknik samt eftersträva allmän och ekonomiskt överkomlig tillgång till internet i de minst utvecklade länderna senast 2020.

ALLA SKA KUNNA TA DEL AV EN MER HÅLLBAR INDUSTRI

Mål 9 handlar om att bygga motståndskraftig infrastruktur, främja hållbar och inkluderande industrialisering samt uppmuntra nya innovationer. Fungerande infrastruktur är grundläggande för hållbar utveckling. Genom investeringar i transportsystem, energi samt ökad tillgång till information kan fler samhällen skapa positiv utveckling när det gäller hälsa, ekonomisk tillväxt samt tillgång till utbildning. Inkluderande och hållbar industriell utveckling är av stor vikt för att skapa ekonomisk tillväxt som kan lyfta människor ur fattigdom. Samtidigt behöver den industriella utvecklingen ta hänsyn till miljön och ny teknik. Resurseffektivisering och innovationer har stor betydelse för framtiden.

FN:S ARBETE FÖR HÅLLBAR INDUSTRI

FN:s organisation för industriell utveckling (UNIDO) arbetar med att samordna utvecklingsländers expansion av industrier och utveckling. Det är ett forum för att diskutera och utbyta erfarenheter som rör bland annat miljö, energi och andra tekniska frågor. De arbetar med att skynda på omställningen till inkluderande och hållbar industriell utveckling som främjar fattigdomsbekämpning och miljömässig hållbarhet.

FN-sekretariatet för ISDR-resolutionen, Förenta Nationernas internationella strategi för katastrofreduktion, arbetar för att minska skador vid naturkatastrofer. Genom att informera och uppmärksamma riskzoner kan länder arbeta förebyggande och öka motståndskraften vid naturrelaterade katastrofer.

MIKAELA VILL SE FLER INNOVATIONER FÖR HÅLLBAR UTVECKLING

Mikaela är en av FN-förbundets ambassadörer för Agenda 2030 under läsåret 2017-18. Som en del av hennes uppdrag startade hon projektet Start up Grow up Sustain. Projektet ska stärka företag med nya idéer, kunskap och verktyg för att skapa hållbar tillväxt. Hennes vision är att alla företag i Sverige ska arbeta aktivt med de globala målen:

– Jag tror på företags potential att skapa en positiv skillnad för världen och som en drivande kraft för genomförandet av Agenda 2030, säger hon.

Foto: Svenska FN-förbundet/Robin Strand

MÅL 10: MINSKAD OJÄMLIKHET

Minska ojämlikheten inom och mellan länder.

10.1 Till 2030 successivt uppnå och upprätthålla en inkomstillväxt högre än det nationella genomsnittet för de 40 procent av befolkningen som har lägst inkomst.

10.2 Till 2030 möjliggöra och verka för att alla människor, oavsett ålder, kön, funktionsnedsättning, ras, etnicitet, ursprung, religion eller ekonomisk eller annan ställning, blir inkluderade i det sociala, ekonomiska och politiska livet.

10.3 Säkerställa lika möjligheter och minska förekomsten av ojämlika utfall, bland annat genom att avskaffa diskriminerande lagstiftning, politik och praxis och främja lagstiftning, politik och åtgärder av lämpligt slag i detta hänseende.

10.4 Besluta om politik, särskilt finans-, löne- och socialskyddspolitik, och successivt uppnå ökad jämlikhet.

10.5 Förbättra regleringen och övervakningen av globala finansmarknader och finansinstitut samt stärka genomförandet av sådana regleringar.

10.6 Säkra starkt representation och röst till utvecklingsländer i beslutsfattandet i globala internationella ekonomiska och finansiella

institutioner i syfte att göra dessa mer effektiva, trovärdiga, ansvarsskyldiga och legitima.

10.7 Underlätta en ordnad, säker, reglerad och ansvarsfull migration och rörlighet av personer, inklusive genom planerad och väl fungerande migrationspolitik.

10.A Genomföra principen om särskild och differentierad behandling för utvecklingsländerna, i synnerhet de minst utvecklade länderna, i enlighet med Världshandelsorganisationens avtal.

10.B Uppmuntra offentligt utvecklingsbistånd och finansiella flöden, inklusive utländska direktinvesteringar, till de stater där behovet är som störst, i synnerhet de minst utvecklade länderna, afrikanska länder, små önationer under utveckling samt kustlösa utvecklingsländer, i enlighet med deras nationella planer och program.

10.C Senast 2030 minska transaktionskostnaderna för migranternas remitteringar till mindre än 3 procent samt avskaffa remitteringskorridorer där kostnaderna överstiger 5 procent.

ALLA SKA HA SAMMA MÖJLIGHETER OCH BEHANDLAS LIKA

Mål 10 handlar om att minska ojämlikheter inom samhällen och mellan länder. Trots framgångsrik fattigdomsbekämpning lever fortfarande många världen över i fattigdom. På vissa håll ser vi även att ojämlikheter relaterade till kön, ålder, etnicitet, funktion och social status inte bara består utan ökar. Fattigdomsbekämpningen måste vara inkluderande och resurserna fördelas jämnt, så att alla kan få en dräglig levnadsstandard och inkluderas i det politiska, sociala och ekonomiska livet. Ojämlikhet skapar incitament för konflikter, sjukdomar och miljöförstöring. För att samhällen ska kunna utvecklas hållbart och rättvist krävs jämn fördelning av makt och resurser mellan alla individer.

FN:S ARBETE FÖR MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

FN har arbetat med mänskliga rättigheter sedan FN:s medlemsstater antog den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna 1948. Deklarationen slår fast att alla människor är födda fria och lika i värde och rättigheter. Dokumentets betydelse har ökat med åren och förklaringen utgör grunden för dagens omfattande globala och regionala regelverk för att skydda människors rättigheter. De 30 artiklarna i den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna har preciserats i en rad deklarationer och konventioner.

Konventionerna är FN:s främsta redskap för att skydda de mänskliga rättigheterna. De behandlar bland annat kvinnors rättigheter, barns rättigheter, medborgerliga och politiska samt ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter.

FN-FÖRBUNDET I ARMENIEN ARBETAR FÖR ALLAS RÄTTIGHETER

I Armenien driver FN-förbundet ett projekt för att ge fler människor samma möjligheter och minska ojämlikhet. Projektet riktar sig till olika grupper i samhället för att stärka deras rättigheter genom olika utbildningsinsatser. En medlem som tagit del av projektet menar att folk måste få bekanta sig med sina rättigheter eftersom många helt enkelt är ovetandes om att deras rättigheter kränks. De borde göras medvetna om vilka organ de kan klaga till om en kränkning har skett.

VAD KAN DU GÖRA?

Bryt mönster som exkluderar människor!
Våga vara normkritisk och ifrågasätt dina egna värderingar och varför du har dessa.

11 HÅLLBARA STÄDER OCH SAMHÄLLEN

MÅL 11:

HÅLLBARA STÄDER OCH SAMHÄLLEN

Göra städer och bosättningar inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara.

11.1 Senast 2030 säkerställa tillgång för alla till fullgoda, säkra och ekonomiskt överkomliga bostäder och grundläggande tjänster samt rusta upp slumområden.

11.2 Senast 2030 tillhandahålla tillgång till säkra, ekonomiskt överkomliga, tillgängliga och hållbara transportsystem för alla. Förbättra trafiksäkerheten, särskilt genom att bygga ut kollektivtrafiken, med särskild uppmärksamhet på behoven hos människor i utsatta situationer, kvinnor, barn, personer med funktionsnedsättning samt äldre personer.

11.3 Till 2030 verka för en inkluderande och hållbar urbanisering samt förbättra kapaciteten för deltagandebaserad, integrerad och hållbar planering och förvaltning av bosättningar i alla länder.

11.4 Stärka insatserna för att skydda och trygga världens kultur- och naturarv.

11.5 Till 2030 väsentligt minska antalet dödsfall och antalet människor som drabbas av katastrofer, inklusive vattenrelaterade katastrofer. Även tillse att de direkta ekonomiska förlusterna till följd av sådana katastrofer, i form av lägre global BNP, minskar väsentligt. Särskilt fokus bör ligga på att skydda de fattiga och människor i utsatta situationer.

11.6 Till 2030 minska städernas negativa miljöpåverkan per person, bland annat genom att ägna särskild uppmärksamhet åt luftkvalitet samt hantering av kommunalt och annat avfall.

11.7 Senast 2030 tillhandahålla universell tillgång till säkra, inkluderande och tillgängliga grönområden och offentliga platser, i synnerhet för kvinnor och barn, äldre personer och personer med funktionsnedsättning.

11.A Främja positiva ekonomiska, sociala och miljömässiga kopplingar mellan stadsområden, stadsnära områden och landsbygdsområden genom att stärka den nationella och regionala utvecklingsplaneringen.

11.B Till 2020 väsentligen öka det antal städer och samhällen som antar och genomför integrerade strategier och planer för inkludering, resurseffektivitet, begränsning av och anpassning till klimatförändringarna och motståndskraft mot katastrofer samt utveckla och genomföra, i linje med Sendai-ramverket för katastrofriskreduktion 2015–2030, en samlad katastrofriskhantering på alla nivåer.

11.C Stödja de minst utvecklade länderna, inklusive genom finansiellt och tekniskt bistånd, att bygga hållbara och motståndskraftiga byggnader av lokala material.

ALLA SKA FÅ BO I ETT OMRÅDE SOM ÄR TRYGGT OCH HÅLLBART

Mål 11 handlar om att göra städer säkra, inkluderande och hållbara. Hälften av världens befolkning bor i städer, en siffra som kommer att öka i framtiden. Att bo i storstäder kan innebära ökade möjligheter i form av tillgång till sjukvård, utbildning och jobb. Samtidigt är ojämlikhet ett problem då många som bor i storstäder tvingas bo i slumområden. Trots att storstäder fortfarande täcker en väldigt liten andel av jordens yta så är det i städerna en stor del av all energikonsumtion och koldioxidutsläpp sker. Vi behöver städer som utvecklas hållbart utifrån individers och miljöns behov.

FN:S ARBETE FÖR ATT GÖRA STÄDER MER HÅLLBARA

FN:s centrum för boende- och bebyggelsefrågor, UN-Habitat, arbetar med att samordna FN:s arbete kring frågor som rör mänsklig bebyggelse och bosättning. Deras arbete syftar till att skapa en bättre framtid för människor som bor i städer, och att säkerställa att utvecklingen i städer sker med social och miljömässig hållbarhet i fokus. De sprider information, utbildar om bosättningsfrågor samt ger råd till olika statliga program.

FN-FÖRBUNDET I GEORGIE N ÖKAR FRAMKOMLIGHETEN

En hållbar stad behöver vara framkomlig. Alla invånare ska bjudas in och ha fri rörlighet. FN-förbundet i Georgien startade en kampanj för att främja framkomlighet och tillgänglighet för människor med funktionsvariationer, barn och äldre människor på offentliga platser. Kampanjen ledde till att rullstolsramper installerades på hus i Shida Kartli, vilket inte bara underlättar vardagen utan även stärker delaktigheten.

VAD KAN DU GÖRA?

Låt bilen stå! Använd alternativa färdmedel som att cykla, gå, samåk eller åk kollektivt. Genom att minska utsläpp från bilar ökar luftkvaliteten i städer.

MÅL 12: HÅLLBAR KONSUMTION OCH PRODUKTION

Säkerställa hållbara konsumtions- och produktionsmönster.

12.1 Genomföra det tioåriga ramverket för hållbara konsumtions- och produktionsmönster. Alla länder vidtar åtgärder, med de utvecklade länderna i täten och med hänsyn tagen till utvecklingsländernas utveckling och förutsättningar.

12.2 Senast 2030 uppnå en hållbar förvaltning och ett effektivt nyttjande av naturresurser.

12.3 Till 2030, halvera det globala matsvinnet per person i butik- och konsumentledet, och minska matsvinnet längs hela livsmedelskedjan, även förlusterna efter skörd.

12.4 Senast 2020 uppnå miljövänlig hantering av kemikalier och alla typer av avfall under hela deras livscykel, i enlighet med överenskomna internationella ramverket, samt avsevärt minska utsläppen av dem i luft, vatten och mark i syfte att minimera deras negativa konsekvenser för människors hälsa och miljön.

12.5 Till 2030 väsentligt minska mängden avfall genom åtgärder för att förebygga, minska, återanvända och återvinna avfall.

12.6 Uppmuntra företag, särskilt stora och multinationella företag, att införa hållbara metoder och att integrera hållbarhetsinformation i sin rapporteringscykel.

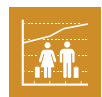
12.7 Främja hållbara offentliga upphandlingsmetoder, i enlighet med nationell politik och nationella prioriteringar.

12.8 Senast 2030 säkerställa att människor överallt har den information och medvetenhet som behövs för en hållbar utveckling och livsstilar i harmoni med naturen.

12.A Stödja utvecklingsländerna att stärka sin vetenskapliga och tekniska kapacitet att utvecklas i riktning mot mer hållbara konsumtions- och produktionsmönster.

12.B Utveckla och genomföra verktyg för att övervaka hur en hållbar utveckling påverkar en hållbar turism som skapar arbetstillfällen och främjar lokal kultur och lokala produkter.

12.C Rationalisera ineffektiva subventioner av fossila bränslen som uppmuntrar till slösaktig konsumtion genom att undanröja snedvridningar på marknaden, i enlighet med nationella förhållanden. Detta kan till exempel omfatta att omstrukturera beskattningen och avveckla eventuella skadliga subventioner för att avspegla deras effekter på miljön. En sådan politik måste ta full hänsyn till utvecklingsländernas särskilda behov och förhållanden och minimera eventuella negativa effekter på deras utveckling på ett sätt som skyddar de fattiga och de berörda samhällena.

ALLA SKA BIDRA TILL MER HÅLLBAR KONSUMTION

Mål 12 handlar om att säkerställa strukturer som bidrar till mer hållbar konsumtion och produktion. Under de kommande årtiondena förväntas medelklassen växa kraftigt. Detta är positivt för individen som kommer få bättre levnadsstandard, men det kommer också att innebära ökad konsumtion och produktion av varor och resurser. Användandet av våra naturresurser är redan ohållbar och har negativ effekt på vår miljö och människors hälsa. Mål 12 handlar inte bara om att effektivisera användandet av varor, utan även om att minska det globala matsvinnet.

FN:S ARBETE FÖR MER HÅLLBAR KONSUMTION OCH PRODUKTION

När ledare från FN:s medlemsstater träffades i Rio de Janeiro i Brasilien 2012 antog de ett ramverk som ska leda till mer hållbar konsumtion och produktion i alla världens länder. Ramverket, som heter The 10 year Framework of Programmes on Sustainable Consumption and Production Patterns (10YFP), samlar olika aktörer i arbetet för att skynda på omställningen i en mer hållbar riktning.

Ramverket fungerar även som en plattform där olika program drivs som ska bidra till mer hållbar konsumtion och produktion. Programmen fokuserar bland annat på hållbar turism och hållbar produktion av mat och driver kampanjer för ett mer hållbart sätt att leva i vardagen.

AMBASSADÖRER FÖR AGENDA 2030 VILL SE MER ÅTERANVÄNDNING

Elif, Sandra och Elias är FN-förbundets ambassadörer för Agenda 2030 under läsåret 2017-18. Som en del av sitt uppdrag arrangerade de en kväll med hållbarhetstema i Göteborg där ungdomar fick lära sig mer om Agenda 2030 och ta del av olika aktiviteter. En av aktiviteterna var ett bord där besökarna kunde byta kläder med varandra och skänka överblivna plagg till välgörenhet för återanvändning.

– Det är så mycket pengar som läggs ned i den här industrin som sedan bara slängs bort. Att konsumera hållbart gör att du sparar pengar, bidrar till mindre koldioxidutsläpp och sätter stopp för onödig massproduktion.

Foto: ES108, NTI Mediegymsnasiet

13 BEKÄMPA KLIMATFÖRÄNDRINGARNA

MÅL 13: BEKÄMPA KLIMATFÖRÄNDRINGARNA

Vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och dess konsekvenser.*

13.1 Stärka motståndskraften mot och förmågan till anpassning till klimatrelaterade faror och naturkatastrofer i alla länder.

13.2 Integrera klimatåtgärder i politik, strategier och planering på nationell nivå.

13.3 Förbättra utbildningen, medvetenheten och den mänskliga och institutionella kapaciteten vad gäller begränsning av klimatförändringarna, klimatanpassning, begränsning av klimatförändringarnas konsekvenser samt tidig varning.

13.A Fullfölja det åtagande som de utvecklade länder som är parter i Förenta Nationernas ramkonvention om klimatförändringar gjort gällande, en målsättning att till 2020 gemensamt mobilisera 100 miljarder US-dollar årligen från alla typer av källor för att tillgodose utvecklingsländernas behov vad gäller meningsfulla begränsningsåtgärder och insyn i genomförandet samt så snart som möjligt finansiera och operationalisera den gröna klimatfonden fullt ut.

13.B Främja mekanismer för att höja förmågan till effektiv klimatrelaterad planering och förvaltning i de minst utvecklade länderna, med särskilt fokus på kvinnor, ungdomar samt lokala och marginaliserade samhällen.

EN PLANET FÖR FRAMTIDEN

Mål 13 handlar om att bekämpa en av vår tids största utmaningar, nämligen klimatförändringarna. Effekt-erna av klimatförändringarna påverkar alla människor, men de som lever i fattigdom drabbas hårdast. Förändrat klimat orsakar bland annat torka och översvämningar och är ett hot mot människors hälsa och säkerhet. Vi behöver stärka människors och samhällens motståndskraft mot och förmåga till anpassning till naturkatastrofer. För att tackla klimatförändringarna behöver vi förändra hur vi använder våra resurser i bland annat energi, produktion, och jordbruk. Det är fortfarande möjligt att begränsa den framtida uppvärmningen av planeten genom teknologiska innovationer och effektivisering.

FN:S ARBETE FÖR ATT BEKÄMPA KLIMATFÖRÄNDRINGAR

FN:s klimatkonvention (UN Framework Convention on Climate Change) antogs efter ett toppmöte i Rio de Janeiro 1992. Konventionen samlade ledare från världens länder med målet att minska den globala temperaturökningen och samtidigt utveckla strategier för att anpassa sig till de klimatförändringar som inte gick att förhindra. Kyotoprotokollet antogs 1997 och gick ett steg längre för att stärka det globala arbetet.

Genom protokollet, som är juridiskt bindande, har vissa länder åtagit sig att minska utsläpp av farliga växthusgaser.

I december 2015 enades världens ledare om ett nytt klimatavtal, det så kallade Parisavtalet. Avtalet ska börja gälla senast 2020 och syftar till att världen ska arbeta för att hålla den globala temperaturökningen under 2 grader.

VAD KAN DU GÖRA?

- Ät mer vegetarisk mat! Se över om du verkligen behöver ha kött och mejeriprodukter i alla måltider.
- Återvinn! Genom att källsortera ditt avfall så kan visst material återvinnas och användas för att skapa nya produkter.
- Flyg mindre! Varför inte tåg-luffa och utforska våra grannländer i stället för att flyga på solsemester varje år?

* Med beaktande av att Förenta Nationernas ramkonvention om klimatförändringar är det främsta internationella, mellanstatliga forumet för förhandlingar om hur världen ska hantera klimatförändringarna.

MÅL 14: HAV OCH MARINA RESURSER

Bevara och nyttja haven och de marina resurserna på ett hållbart sätt för hållbar utveckling.

 14.1 Till 2025 förebygga och avsevärt minska alla slags föroreningar i havet, i synnerhet från landbaserad verksamhet, inklusive marint skräp och tillförsel av näringsämnen.

 14.2 Senast 2020 förvalta och skydda marina och kustnära ekosystem på ett hållbart sätt för att undvika betydande negativa konsekvenser, bland annat genom att stärka deras motståndskraft, samt vidta åtgärder för att återställa dem i syfte att uppnå friska och produktiva hav.

 14.3 Minimera och åtgärda havsföroreningens konsekvenser, bland annat genom ökat vetenskapligt samarbete på alla nivåer.

 14.4 Senast 2020 införa en effektiv fångstreglering och stoppa överfiske, olagligt, orapporterat och oreglerat fiske liksom destruktiva fiskemetoder samt genomföra vetenskapligt baserade förvaltningsplaner i syfte att återställa fiskbestånden så snabbt som möjligt, åtminstone till de nivåer som kan producera maximalt hållbart uttag, fastställt utifrån deras biologiska egenskaper.

 14.5 Senast 2020 skydda minst 10 procent av kust- och havsområdena, i överensstämmelse med nationell och internationell rätt och på grundval av bästa tillgängliga vetenskapliga rön.

 14.6 Senast 2020 förbjuda vissa former av fiskesubventioner som bidrar till överkapacitet och överfiske, avskaffa subventioner som bidrar till olagligt, orapporterat och oreglerat fiske och avstå från att införa nya sådana subventioner, med erkännande av att en ändamålsenlig och effektiv

särskild och differentierad behandling av utvecklingsländerna och de minst utvecklade länderna bör vara en integrerad del av förhandlingarna om fiskesubventioner i Världshandelsorganisationen.

 14.7 Till 2030 öka den ekonomiska nyttan för små önationer under utveckling och de minst utvecklade länderna av ett hållbart nyttjande av marina resurser, bland annat genom en hållbar förvaltning av fiske, vattenbruk och turism.

 14.A Öka den vetenskapliga kunskapen, utveckla forskningskapaciteten och överföra havsteknik, med hänsyn tagen till den mellanstatliga oceanografiska kommissionens kriterier och riktlinjer för överföring av havsteknik (Criteria and Guidelines on the Transfer of Marine Technology), i syfte att skapa friskare hav och öka den marina biologiska mångfaldens bidrag till utvecklingen i utvecklingsländerna, i synnerhet i små önationer under utveckling och de minst utvecklade länderna.

 14.B Säkerställa tillträde för småskaliga icke-industriella fiskare till marina resurser och marknader.

 14.C Stärka bevarandet och hållbart nyttjande av haven och havsresurserna genom att genomföra internationell rätt, såsom den kommer till uttryck i Förenta Nationernas havsrättskonvention (UNCLOS), som utgör den rättsliga ramen för bevarande och hållbart nyttjande av hav och havsresurser, vilket erinras om i punkt 158 i slutdokumentet The Future We Want från Förenta Nationernas konferens om hållbar utveckling (Rio+20).

ETT FRISKT HAV

Mål 14 handlar om att bevara och använda världens hav, sjöar och marina resurser på ett hållbart sätt. Haven förser oss med ovärderliga naturresurser som används till bland annat mat, mediciner och biobränslen. Hälsosamma hav stöttar oss i kampen mot klimatförändringar genom att absorbera en stor del av den koldioxid och värme vi släpper ut. Överfiske och föroreningar är stora problem. Därför krävs globala ansträngningar för att haven och de marina resurserna ska användas på ett hållbart sätt. Det är viktigt att skydda marina områden och den biologiska mångfalden för att haven ska må bra.

FN:S ARBETE FÖR HÅLLBART FISKE

FN:s fackorgan för jordbruk, skogsbruk och fiske (FAO) arbetar för att stärka insatser som bidrar till ett hållbart hav och fiske. Deras mål är att stärka en ansvarsfull och hållbar fiskeindustri genom utbildningar och genom att agera som ett forum för medlemsstaterna. De arbetar genom olika program och initiativ för att stärka marina reservat, skydda arter i havet som haj och tonfisk, samt förebygga och eliminera illegalt fiske.

2017 samlades världens ledare i New York för havskonferensen. Konferensens syfte var att driva på genomförandet av målet och uppmana medlemsstater

och andra aktörer att ta ytterligare ansvar för att rädda världshaven. Konferensen resulterade i över 1 300 frivilliga åtaganden som fokuserade på bland annat minska mängden plast i haven och att stärka skyddet av havsmiljöer. Initiativet till konferensen, som var den första i sitt slag inom FN, togs av Sverige och Fiji.

FN-FÖRBUNDET I ZIMBABWE RENSAR SKRÄP I NATUREN

FN-förbundet i Zimbabwe anordnar regelbundet städkampanjer för att rensa skräp kring olika vattenområden. Nedskräpning påverkar ekosystemet negativt och förorenat vatten leder till sämre hälsa hos människor, växter och djur. Projektet minskar förorening och nedskräpning och bidrar till ett mer hållbart, rent och näringsrikt vattendrag som kan försörja samhällena.

VAD KAN DU GÖRA?

Minska din fiskkonsumtion! När du väl köper fisk tänk på att köpa MSC-, ASC- eller Krav-märkt fisk för att försäkra dig om att fisket har skett på ett mer hållbart sätt.

MÅL 15: EKOSYSTEM OCH BIOLOGISK MÅNGFALD

För ett hållbart nyttjande av landsbaserade ekosystem, hållbart bruka skogar, bekämpa ökenspridning, hejda och vrida tillbaka markförstörelsen samt hejda förlusten av biologisk mångfald.

 15.1 Till 2020 bevara, återställa och hållbart använda ekosystem på land och i sötvatten och deras ekosystemtjänster, särskilt skogar, våtmarker, berg och torra områden, i enlighet med de skyldigheter som anges i internationella överenskommelser.

 15.2 Till 2020 främja genomförandet av hållbart brukande av alla typer av skogar, stoppa avskogningen, återställa utarmade skogar och kraftigt öka nybeskogningen och återbeskogningen i hela världen.

 15.3 Till 2030 bekämpa ökenspridning, återställa förstörd mark och jord, inklusive mark som drabbats av ökenspridning, torka och översvämningar, samt sträva efter att uppnå en värld utan nettoförstörelse av mark.

 15.4 Senast 2030 säkerställa att bevara bergs-ekosystemen, inklusive deras biologiska mångfald, i syfte att öka deras förmåga att producera nytta som behövs för en hållbar utveckling.

 15.5 Vidta omedelbara och betydande åtgärder för att minska förstörelsen av naturliga livsmiljöer, hejda förlusten av biologisk mångfald och senast 2020 skydda och förebygga utrotning av hotade arter.

 15.6 Främja en rimlig och rättvis fördelning av den nytta som uppstår vid användning av genetiska resurser samt lämpligt tillträde till sådana resurser, i enlighet med internationella avtal.

 15.7 Vidta omedelbara åtgärder för att stoppa tjuvjakt på och handel med skyddade djur- och växtarter och inrikta åtgärderna på både utbudet av och efterfrågan på olagliga produkter från vilda djur och växter.

 15.8 Senast 2020 införa åtgärder för att förhindra införseln av invasiva främmande arter och avsevärt minska deras påverkan på land- och vattenekosystem samt kontrollera eller utrota prioriterade arter.

 15.9 Senast 2020 integrera ekosystemens och den biologiska mångfaldens värden i nationella och lokala planerings- och utvecklingsprocesser, strategier för fattigdomsminskning samt räkenskaper.

 15.A Mobilisera och väsentligt öka de finansiella resurserna från alla källor för att bevara och hållbart nyttja den biologiska mångfalden och ekosystemen.

 15.B Mobilisera betydande resurser från alla källor och på alla nivåer för att finansiera hållbart brukande av skogar och ge utvecklingsländerna lämpliga incitament att utveckla ett sådant bruk, inklusive för bevarande och återbeskogning.

 15.C Öka det globala stödet till insatser för att bekämpa tjuvjakt på och illegal handel med skyddade arter, inklusive genom att öka möjligheterna till en hållbar försörjning i lokalsamhällena.

EN RIK OCH VÄLMÅENDE NATUR

Mål 15 handlar bland annat om att bevara skog, bekämpa ökenspridning och stoppa förlusten av den biologiska mångfalden. Majoriteten av djur, växter och insekter bor i skogsområden. Genom avskogning minskar utrymmet för arter att leva på och ökar därmed risken för utrotning, vilket har en allvarlig påverkan på den ekologiska kedjan. Skog är inte endast viktig för de arter som bor i den, utan även för oss människor. De bidrar till en ökad matsäkerhet, är hem till minoritetsbefolkningar och bidrar till en bättre hälsa.

FN:S ARBETE FÖR FRISK NATUR OCH RIKT DJURLIV

FN:s miljöprogram (UNEP) arbetar runt om i världen med miljöfrågor. De arbetar med att stärka det globala skyddet för miljö och natur, för att stoppa förlusten av biologisk mångfald och stärka ekosystemen. De arbetar med att öka kännedomen om miljöfrågor, stödjer olika stater att ta fram lagar och policy och med utvecklar både globala och nationella verktyg för att ta bättre hand om naturen.

FN:s konvention om biologisk mångfald är ett globalt avtal som antogs på FN:s konferens om miljö och utveckling i Rio de Janeiro 1992. Konventionen

stärktes ytterligare 2010 genom att en strategisk plan antogs. Den strategiska planen innehåller ett flertal olika delmål som ska säkra fungerande ekosystem och rädda den biologiska mångfald, och sträcker sig till 2020.

TRÄDPLANTERING I ZIMBABWE SKYDDAR BIOLOGISK MÅNGFALD

FN-förbundet i Zimbabwe deltog i ett promenadmaraton från Harare till Domboshava. Syftet med promenaden var att plantera träd längs med vägen för att främja, skydda och återställa ekosystem. När träd planteras skyddas även djur- och växtarter och den biologiska mångfalden kan stärkas. Projektet är även viktigt för att generera inkomst till lokalbefolkningen.

VAD KAN DU GÖRA?

Spara på pappret! Undvik att skriva ut papper om du inte behöver, be om att få elektroniska fakturor och använd färre servetter.

MÅL 16: FREDLIGA OCH INKLUDERANDE SAMHÄLLEN

Främja fredliga och inkluderande samhällen för hållbar utveckling, tillhandahålla tillgång till rättvisa för alla samt bygga upp effektiva och inkluderande institutioner med ansvarsutkrävande på alla nivåer.

- **16.1** Avsevärt minska alla former av våld och dödligt våld överallt.
- **16.2** Eliminera övergrepp, utnyttjande, människohandel och alla former av våld eller tortyr mot barn.
- **16.3** Främja rättssäkerheten på nationell och internationell nivå samt säkerställa lika tillgång till rättvisa för alla.
- **16.4** Till 2030 avsevärt minska de olagliga finansiella flödena och vapenflödena, öka möjligheterna att återvinna och återfå stulna tillgångar samt bekämpa alla former av organiserad brottslighet.
- **16.5** Väsentligt minska alla former av korruption och mutor.
- **16.6** Bygga upp effektiva och transparenta institutioner med ansvarsutkrävande på alla nivåer.
- **16.7** Säkerställa ett lyhört, inkluderande, deltagandebaserat och representativt beslutsfattande på alla nivåer.

- **16.8** Utvidga och stärka utvecklingsländernas deltagande i institutionerna för global styrning.
- **16.9** Senast 2030 tillhandahålla juridisk identitet för alla, inklusive födelseregistrering.
- **16.10** Säkerställa allmän tillgång till information och skydda grundläggande friheter, i enlighet med nationell lagstiftning och internationella avtal.
- **16.A** Stärka berörda nationella institutioner, bland annat genom internationellt samarbete, i syfte att bygga upp kapacitet på alla nivåer, i synnerhet i utvecklingsländerna, för att förebygga våld och bekämpa terrorism och brottslighet.
- **16.B** Verka för och genomdriva icke-diskriminerande lagstiftning och politik för en hållbar utveckling.

ALLA SKA FÅ LEVA ETT LIV I TRYGGHET

Mål 16 syftar till att främja fredliga, rättvisa och inkluderande samhällen. Alla människor har rätt till frihet och möjlighet att påverka sina egna liv oberoende av etnicitet, kön eller sexuell läggning. Alla människor har rätt att leva i fred och säkerhet, utan rädsla för våld och förtryck. För att uppnå mål 16 behöver vi samhällen där stater och civilsamhälle arbetar tillsammans för att minska våld och korruption och öka rättvisan. Det är omöjligt att uppnå hållbar utveckling utan fred, liksom fred är omöjligt att uppnå utan hållbar utveckling.

FN:S ARBETE FÖR FRED OCH SÄKERHET

FN arbetar för att upprätthålla internationell fred och säkerhet. FN:s säkerhetsråd är ett av FN:s huvudorgan och bär det främsta ansvaret för detta. Säkerhetsrådet är det enda FN-organ som kan anta bindande beslut som alla världens länder måste följa. Besluten kan handla om tillsättningen av medlare, militära FN-insatser i krigsdrabbade länder eller sanktioner mot länder eller individer som bedöms ansvariga för konflikter.

FN:s kontor för narkotikakontroll och förebyggande av brott (UNODC) arbetar i hela världen för att stoppa illegala droger, brott och terrorism. De arbetar med att

stärka medlemsländernas tekniska kapacitet för att motverka terrorism och andra illegala brott. De arbetar även med att öka kunskapen om frågorna och ger stöd i utvecklingen av policy, nationella lagar och implementering av internationella avtal.

FN-FÖRBUNDET I DEMOKRATISKA REPUBLIKEN KONGO STÄRKER KVINNORS RÖSTER

Genom utbildningar så ser FN-förbundet i DR Kongo till att fler ungdomar och kvinnor förstår sina rättigheter och hur de kan använda sina röster för att skapa skillnad. De driver projekt för att påverka beslutsfattare och se till att människor får göra sina röster hörda i olika processer. Projektet bidrar till att förebygga och hitta lösningar på konflikter samtidigt som det stärker individerna i samhället.

VAD KAN DU GÖRA?

Rösta i EU-, riksdags- och kommunalval!
Påverka politiken på det sätt du tycker är rättvist och inkluderande.

17 GENOMFÖRANDE OCH PARTNERSKAP

MÅL 17: GENOMFÖRANDE OCH PARTNERSKAP

Stärka genomförandemedlen och revitalisera det globala partnerskapet för hållbar utveckling.

17.1 Stärka den inhemska resursmobiliseringen, inklusive genom internationellt stöd till utvecklingsländerna, för att förbättra den inhemska kapaciteten att ta upp skatter och andra intäkter.

17.2 De utvecklade länderna ska fullt ut fullfölja sina åtaganden i fråga om offentligt utvecklingsbistånd, inklusive många utvecklade länders åtagande att nå målet att ge 0,7 procent av BNI till utvecklingsländer och 0,15–0,20 procent av BNI till de minst utvecklade länderna. De länder som ger offentligt utvecklingsbistånd uppmanas att överväga att fastställa ett mål om att ge minst 0,20 procent av BNI till de minst utvecklade länderna.

17.3 Mobilisera additionella finansiella resurser till utvecklingsländerna från många olika källor.

17.4 Bistå utvecklingsländerna att uppnå en långsiktigt hållbar skuldsättning genom en samordnad politik som syftar till att, när så är lämpligt, främja skuldfinansiering, skuldlättnad och skuldstrukturering samt åtgärda kraftigt skuldyngda fattiga länders utlandsskuld för att minska skuldbördan.

17.5 Anta och genomföra investeringsfrämjande regleringar för de minst utvecklade länderna.

TEKNOLOGI

17.6 Stärka nord-syd-samarbetet, syd-syd-samarbetet och det regionala och internationella trepartssamarbetet kring och tillgången till vetenskap, teknik och innovation samt öka kunskapsutbytet på gemensamt överens-

komna villkor, inklusive genom förbättrad samordning mellan befintliga mekanismer, i synnerhet på FN-nivå, och genom en global mekanism för teknikfrämjande.

17.7 Främja utveckling, överföring och spridning av miljövänlig teknik till utvecklingsländerna på gynnsamma villkor, inklusive koncessions- och förmånsvillkor, på villkor som överenskommits mellan parterna.

17.8 Senast 2017 fullt ut operationaliserat teknikbanken och mekanismen för kapacitetsuppbyggnad inom vetenskap, teknik och innovation för de minst utvecklade länderna samt öka användningen av gynnsam teknik, i synnerhet informations- och kommunikationsteknik.

KAPACITETSUPPBYGGNAD

17.9 Öka det internationella stödet för genomförande av effektiv och riktad kapacitetsuppbyggnad i utvecklingsländerna till stöd för nationella planer för att genomföra alla målen för hållbar utveckling, inklusive genom samarbete nord-syd och syd-syd samt trepartssamarbete.

HANDEL

17.10 Främja ett universellt, regelbaserat, öppet, icke-diskriminerande och rättvist multilateralt handelssystem inom ramen för Världshandelsorganisationen, inklusive genom att slutföra förhandlingarna enligt utvecklingsagendan från Doha.

17.11 Avsevärt öka utvecklingsländernas export, i synnerhet i syfte att fördubbla de minst utvecklade ländernas andel av den globala exporten till 2020.

17.12 Se till att alla de minst utvecklade länderna inom fastställda tidsramar bereds varaktigt tull- och kvotfritt marknadstillträde, i överensstämmelse med Världshandelsorganisationens beslut, inklusive genom att säkerställa att preferentiella ursprungsregler som gäller för import från de minst utvecklade länderna är genomskinliga och enkla, samt bidra till att underlätta marknadstillträde.

SYSTEMFRÅGOR

17.13 Öka den makroekonomiska stabiliteten i världen, bland annat genom politisk samordning och samstämmig politik.

17.14 Föra en mer samstämmig politik för hållbar utveckling.

17.15 Respektera varje lands politiska handlingsutrymme och ledarskap att fastställa och genomföra politik för fattigdomsutrotning och hållbar utveckling.

PARTNERSKAP MELLAN FLERA PARTER

17.16 Stärka det globala partnerskapet för hållbar utveckling och komplettera det med partnerskap mellan flera parter som mobiliserar och utbyter kunskap, expertis, teknik och finansiella resurser, för att bidra till att målen för hållbar utveckling nås i alla länder, i synnerhet utvecklingsländer.

17.17 Uppmuntra och främja effektiva offentliga och offentlig-privata partnerskap samt partnerskap inom det civila samhället vilka bygger på erfarenheterna från andra partnerskap och deras finansieringsstrategier.

DATA, ÖVERVAKNING OCH ANSVARSSKYLDIGHET

17.18 Till 2020 öka stödet för kapacitetsuppbyggnad till utvecklingsländerna, inklusive de minst utvecklade länderna och små önationer under utveckling, för att avsevärt öka tillgången på aktuella och tillförlitliga uppgifter av hög kvalitet, uppdelade efter inkomst, kön, ålder, ras, etnicitet, migrationsstatus, funktionsnedsättning, geografisk plats och andra nationellt relevanta aspekter.

17.19 Till 2030 bygga vidare på befintliga initiativ för att utveckla mått på framsteg som görs mot hållbar utveckling som kompletterar BNP samt stödja uppbyggnad av statistisk kapacitet i utvecklingsländerna

ALLA SKA SAMLAS FÖR EN HÅLLBAR VÄRLD

Mål 17 handlar om att alla världens länder måste uppnå ett partnerskap mellan regeringar, den privata sektorn och det civila samhället för att tillsammans stärka arbetet för hållbar utveckling. Partnerskapet måste bygga på gemensamma principer och värderingar som sätter människors och planetens behov i fokus på lokal, nationell och global nivå. Mål 17 handlar även om att mobilisera och omfördela resurser samt om långsiktiga investeringar i bland annat hållbar energi och transport.

FN:S ARBETE FÖR ÖKAT PARTNERSKAP

Internationella valutafonden (IMF) arbetar för att säkerhetsställa och stabilisera internationella monetära system. Genom att stabilisera växelkurssystem och internationella betalningar möjliggörs handel mellan och i länder.

Världshandelsorganisationen (WTO) arbetar för transparens inom handelspolitiska insatser. WTO skapar även regler för global handel mellan medlemsstater som tillhör organisationen.

SVENSKA FN-FÖRBUNDET SAMLAR AKTÖRER FÖR EN BÄTTRE VÄRLD

Svenska FN-förbundet har ett viktigt uppdrag som medlemsrörelse att öka kunskapen och engagemanget runt om i landet för de globala målen. Vi arbetar för att samla olika aktörer för att bidra till att målen nås, både nationellt och internationellt. Svenska FN-förbundets generalsekreterare Petra Hallebrant framhåller att alla som är medlemmar hos oss kan göra skillnad:

- Samarbete är en förutsättning för att vi ska lyckas nå de globala målen till 2030, och som medlem kan du vara med och skapa en bättre värld. Ingen kan göra allt, men alla kan göra något, även när det gäller de globala målen!

Foto: Svenska FN-förbundet/Robin Strand

VILL DU LÄRA DIG MER?

VÄRLDSKOLL

VÄRLDSKOLL.SE

Världskoll är en unik hemsida som ger dig en överblick av hur utvecklingen i världen sett ut de senaste 25 åren, var vi befinner oss nu och vad som krävs för att vår värld ska bli ännu bättre med inspiration av de globala målen. Utmana din världsbild och se hur många rätt du får på de olika frågorna, jämför hur utvecklingen ser ut i olika länder och greppa sambanden mellan lokal och global utveckling!

GLOBALIS.SE

Globalis är en perfekt faktsida för dig som vill veta mer om till exempel specifika länder och konflikter. Inte nog med att det finns möjlighet att lära sig något nytt, det är också en bra sida för inspiration om du behöver förklara en komplex konflikt på ett mer lättförståeligt sätt.

FN.SE

På Svenska FN-förbundets hemsida *fn.se* hittar du inte bara mer information om arbetet med Agenda 2030. Här finns också information om de olika projekten, om FN-förbundet samt våra andra programområden mänskliga rättigheter samt fred och säkerhet. Sidan är full av information som du kan ha användning för.

Empowered lives.
Resilient nations.

GLOBALAMÅLEN.SE

För en smidig översikt över de 17 globala målen och tillhörande 169 delmål är *globalamålen.se* din sida. Här kan du klicka på de olika målen och läsa vilka delmål som finns under varje mål. Visste du till exempel att Mål 2, Ingen hunger, har ett delmål om hållbart jordbruk?

”De globala målen är avgörande för att sätta ut en riktning för världens länder och deras ambitioner för att säkra en hållbar framtid för kommande generationer.”

CAROLINA KLÜFT, SVENSKA FN-FÖRBUNDETS
GOODWILL AMBASSADÖR

SVENSKA FN-FÖRBUNDET Box 15 115 • 104 65 Stockholm • 08-462 25 40 • e-post info@fn.se • www.fn.se

www.twitter.com/FNforbundet

www.facebook.com/FNforbundet